

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Димитър Веселинов Димитров, Пловдивски университет

„Паисий Хилендарски“, Философско-исторически факултет, на

дисертационния труд на Галина Георгиева Гълъбова на тема:

**„ПЪТИЩА, ВОЙНИ, ДИПЛОМАЦИЯ И ТЪРГОВИЯ ПО ДОЛИНАТА
НА РЕКА МАРИЦА ПРЕЗ XIII И XIV ВЕК“**

*за присъждане на образователна и научна степен „доктор“,
професионално направление 2.2. История и археология, научна специалност
„Средновековна българска история“.*

Настоящата рецензия е изготвена съгласно заповед № 801/08.04.2024 г. на ректора на Югозападния университет „Неофит Рилски“ – Благоевград и въз основа на представени от докторанта: дисертационен труд; автореферат; творческа автобиография, справка за приносите в дисертационния труд; публикации по темата на дисертационния труд; отчет за извършена проверка за автентичност на текст.

I. Кратки биографични данни за докторанта

През 2010 г. Галина Георгиева Гълъбова се дипломира като бакалавър в специалност „Български език и история“, а през 2015 г. придобива магистърска степен в професионално направление 2.2. История и археология, във Философско-историческия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, в магистърска програма „История и цивилизации на Стария и Новия свят“. От 2019 г. до 2024 г. е редовен докторант с научен ръководител доц. Снежанка Ракова-Маринкьова към катедра „История“ при Правно-историческия факултет на Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград.

II. I. Актуалност на разработената в дисертационния труд тема

Представеният от докт. Галина Гълъбова дисертационен труд се вписва в две големи тематични сфери. Първата от тях е по-глобална и изследва взаимодействието между човешките общности и заобикалящото ги ландшафтно многообразие, важна част от което заемат реките. В исторически план всички големи събития в развоя на човешката цивилизация се случват край речните брегове. В този смисъл реката следва да бъде възприемана и проучвана не само като хидрогеографски биотоп, но и като неотделим и интегрален фактор в еволюцията на живеещите в нейната екосистема човешки общности. Постоянно течащите води оформят речното корито и бреговете, а с това моделират пространствено-екзистенциалните контури на цивилизациите и предопределят ритъма на тяхната всекидневна, военно-политическа, комуникационна, икономическа и културно-религиозна история. Следователно цялостната обективна реконструкция на миналото изисква да се отчете ролята на водата, и в частност на реките, които са естествената среда, около която възникват и се развиват човешките общества. Втората голяма тематична сфера кореспондира с изследването на регионалната история на Балканите и в частност на историко-географската област Тракия, ареал с огромна цивилизационна стойност през различните епохи, включително и през Средновековието. Регионалните проучвания се явяват ключ към позадълбоченото и обективно изследване на събитията и процесите и са изчистени от прекомерното вглеждане в етнотериториалните и държавно-политически проблеми, които често пъти са интерпретирани въз основа на априорни анахронистични нагласи и натрупвания. В дългия списък с трудове, посветени на Тракия, обаче се забелязва липсата на изследвания на нейната история през призмата на сладководното ѝ речно богатство и неговото въздействие върху цивилизационните устои.

Дисертацията на докт. Галина Гълъбова идва да запълни тази трудно обяснима празнина в медиевистичната наука, вмествайки се именно в сечението на горепосочените две големи тематични полета, като фокусира своето регионално проучване на историята на късносредновековна Тракия върху долината на р. Марица. Изборът на темата и конкретизирането на нейния пространствено-хронологически обхват са много добре обосновани. От една страна, река Марица, втора по големина в Югоизточна Европа (след Дунав) и главна река на Балканския полуостров с обща дължина около 530 км, е вътрешната комуникационна аорта на Тракия. От друга страна, XIII-ти и XIV-ти век са изпъстрени с изключително съдбоносни събития, чийто развой и динамика неколккратно променят не само регионалната конюнктура, но и цялостната геополитическа констелация в Европейския Югоизток, като се оказва, че векторът на промените неизменно следва поречието на най-голямата река в Тракия. Актуалността на рецензирания дисертационен труд, обусловена от специфичния тематичен ракурс, се обезпечават и от следвания модерен интердисциплинарен подход с добре комплектован набор от изследователски методи, които допринасят за по-пълна и задълбочена интерпретация и реконструкция на събитията и процесите по долината на р. Марица в опит да се открие нейното място и значение в общата историческа картина на Европейския Югоизток през Късното средновековие. По естествен път в микротематичния диапазон на дисертационния труд на Галина Гълъбова се преплитат проблеми, свързани с политическата и икономическата история, с историческата география, с историята на комуникациите и климата. От това произхожда и главното изследователско предизвикателство при заемането с подобна тема – необходимостта от търсенето и прилагането на мултидисциплинарни подходи и инструменти за нейното адекватно осмисляне и пълноценно разработване. Докт. Галина Гълъбова е отговорила релевантно на това предизвикателство, като е намерила и използвала много подходящ за случая

иновативен инструмент в лицето на географските информационни системи (ГИС) и цифровите пространствени модели.

II. Instrumenta studiorum – степен на познаване на изворовата база и изследванията в тематично-хронологичния спектър на дисертацията

Докт. Галина Гълъбова е успяла да обхване публикуваните в различни издания домашни и чужди извори в тяхното жанрово многообразие и да ги подложи на тексткритичен, структурно-съдържателен и съпоставителен анализ, за да извлече наличната в тях информация за комуникациите, военните кампании, дипломатическите мисии и търговските контакти по долината на р. Марица през XIII – XIV в. Към богатия набор от писмени извори са добавени и археологическите и нумизматични находки, което придава още по-голяма фактологична плътност и убедителност на изследването. По този начин дисертацията е обезпечена с необходимия емпиричен материал, което е атестат за качеството на проучването и направените в него наблюдения и обобщения. Освен на солидната база първоизточници докт. Галина Гълъбова се опира и на множество изследвания, посветени на политическата, военна, пътнокомуникационна и стопанска история на региона през разглеждания период, като показва умения да систематизира известните научни постижения, да синтезира научни тези, да откроява и формулира проблеми. В дисертационния труд са залегнали и последните разработки и достижения в областта на историческата география посредством големите изследователски проекти *Tabula Imperii Byzantini*, чийто шести том е посветен на Тракия, и особено пилотният проект на СУ „Св. Климент Охридски“ – „Историко-географска информационна система на Тракия“ (HGIS – Thrace), който в своята мултидисциплинарна същност обединява историческа география, история, археология, епиграфика, нумизматика, демография, ГИС и информационни технологии. Допълнителен плюс в тази посока е и фактът, че докт. Галина

Гълъбова е провела теренна експедиция по поречието на р. Марица, за да се запознае на място с обекта на своето изследване и да заснеме някои от ключовите му топоси. Прилагането на метода на пряко наблюдение привнася допълнителна автентичност и меродавност на нейното изследване.

III. Структурно-композиционна рамка и съдържателна характеристика на дисертационния труд

В структурно-композиционно отношение дисертационният труд „Пътища, войни, дипломация и търговия по долината на река Марица през XIII и XIV век“ съдържа въведение, три глави и заключение, както и илюстративен материал (7 диаграми, 11 карти и 4 таблици). Към текста е приложена и библиография на използваните извори и изследвания. В отделно приложение са включени 41 снимки от личния архив на докт. Г. Гълъбова и още 7, които са взети от други източници. Общият обем на дисертацията е 251 страници.

В увода се съдържат всички необходими елементи, разкриващи идейния замисъл, предмета на изследване, методологията, времепространствения обхват, тезисната цел, основните задачи, използваните методи и композиционната структура на разработения дисертационен труд. Главната цел на дисертацията е да се проследи развоят на комуникациите, военните кампании, дипломатическите мисии и търговските операции по поречието на река Марица през XIII и XIV век. За постигането ѝ докт. Г. Гълъбова си е поставила три основни задачи:

- Първата задача е да се разгледат най-важните пътища, пресичащи долината на река Марица (главни и второстепенни), като се направи опит да се установи тяхното трасе.

- Втората задача е да се проследят промените на политическите граници и военните действия между страните, чийто обект на интереси е долината на река Марица.

- Третата задача е да се разкрие икономическата и търговска активност по поречието на Марица.

Прави впечатление, че всички гореизброени задачи са заложи в композицията на изложението като основни структурно-съдържателни компоненти (глави), което е показателно за това как докт. Галина Гълъбова е приложила своята изследователска визия и как чрез нея е конфигурирала смислово-логическата кохезия на дисертационния си труд.

Първа глава (26 – 67 стр) от изследването *„Пътища по долината на река Марица“* проследява пътната мрежа в басейна на Марица и е разделена на три подглави. Първите две разглеждат главните комуникационни трасета, които пресичат долината на реката – Via Diagonalis и Via Egnatia, а третата подглава отделя място на второстепенните пътища. Добро впечатление в тази глава прави следвания от докт. Гълъбова изследователски подход, както и кореспондиращия с него методически инструментариум. Разгледани са данните от римско време, като чрез съпоставителен анализ на изворите са установени населените места по долината на реката, които лежат на Via Diagonalis – от прохода Траянови врата, на юг, до отклонението на пътя в долното течение на Марица. Направено е последователно изброяване на пътните станции и селищата, като са посочени и разстоянията между тях. След това е разгледано трасето на пътя през XIII и XIV век. Търсени са приликите и разликите, настъпили в резултат на историческите промени, като е направен опит да се установи кои населени места по долината река Марица остават на пътя на главното трасе, и кои от тях изчезват с времето. Идентичен подход е приложен и при разглеждането на другия главен път Via Egnatia, който прави връзка с реката в долното ѝ течение. После са разгледани второстепенните пътища през Античността и през Късното средновековие. Отделено е място на водните и сухоземните комуникации в частта от Адрианопол до Енос. Проследени са и презродопските трасета, които преминават през населени места,

разположени по поречието на река Марица. Особен плюс при разработването на тази първа глава са изготвените диаграми и карти, които визуализират процесите и допълват направените изводи. В резултат на извършения съпоставителен анализ докт. Г. Гълъбова констатира, че за разлика от римско време време, когато пътните станции по долината на река Марица, част от *Via Diagonalis*, са били 25, то през XIII век станциите са 18, а през XIV век, след установяването на османците на Балканите и в региона, те намаляват още и са 12. Сравнителното интердисциплинарно изследване разкрива, че някои селища изчезват напълно или на тяхно място се изграждат нови в синхрон с настъпващите исторически промени, породени от смяната на историческите епохи и на властовите фактори в региона. Най-устойчиви на превратностите на времето се оказват най-големите градове, разположени по поречието на река Марица – Филипопол, Адрианопол и Димотика. Трите пристанища на река Марица, които са част от *Via Egnatia*, са Траянопол, Фере и Енос. Съединяването на двата главни пътя в долното течение на реката утвърждава значимостта на региона в комуникационно-транспортен и търговски аспект. Долното течение на река Марица е с добре развита пътна мрежа, като особено интензивни са комуникациите между Адрианопол и Енос. Главните изводи, до които докт. Гълъбова достига в резултат на комплексния анализ на събрания и обработен емпиричен материал са, че долината на река на Марица през Късното средновековие продължава да бъде част от развита пътна комуникационна зона, в която се съединяват множество пътища, които свързват разположените по нея селища с останалите градове в Тракия и спомагат за икономическото развитие на региона. Достига се и до обоснованото твърдение, че пътната система в Маришкия басейн е усвоена добре и от османците, които я използват за разгръщане на завоевателните си походи към вътрешността на Балканите, а също така и за осъществяване на търговията.

Втора глава **„Войни и дипломация по долината на река Марица през XIII и XIV век“** (68 – 143) е най-пространна като обем и се спира на политическите промени в региона през късното Средновековие, които настъпват в резултат на военни кампании и битки, в центъра на които винаги се оказва Маришката долина. В хронологически план тази глава е рамкирана от две фундаментални събития, които стоят в нейното начало и край – Четвъртият кръстоносен поход и османското нашествие през втората половина на XIV в. В композиционно отношение тя е съставена от 8 подглави, в които през оптиката на шест ключови сражения и съпътстващите ги дипломатически преговори са представени динамичните трансформации и редуването на политическо надмощие в региона между България, Латинската империя, Епирската и Никеиската държава, Византия и османците, чието установяване на Балканския полуостров и в Европа започва през 1352 г. с битката при разположената на брега на Марица крепост Питион. Своеобразна поанта на тази глава е решителното сражение при Черномен, което предопределя съдбините на Маришката долина и Тракия. Генералният извод, до който се достига в края е, че контролът на областта е зависел от това кой доминира Маришката долина с нейния комуникационен и поселищен капацитет.

Трета глава **„Търговия по долината на река Марица през XIII и XIV век“** (144– 193) е посветена на търговската активност в региона през Късното средновековие. За разлика от предходните две глави, където изворовата база е доминирана от историко-летописните свидетелства, тук реконструкцията на събитията и процесите се основава на анализ на официалните междудържавни документи от епохата: хрисовули и договори, сключвани между Византия и чуждите търговци, и съответно между Българското царство и дубровничаните, венецианците и генуезците. Наред с това са привлечени и данните от археологическите и нумизматични проучвания. Тази последна глава е разделена на 7 подглави, първата от

които представя общата икономическа картина в региона, а останалите проследяват търговската активност на Венеция и Дубровник по долината на Марица, като е обърнато специално внимание на монетната циркулация. В резултат на направения анализ докт. Г. Гълъбова констатира, че Венеция, чието настъпление в региона започва в края на XII в., доминира осезаемо през по-голямата част от XIII век, което се обяснява с присъствието на Латинската империя. Под нейна опека през това столетие проникват и дубровничаните. През XIV в. търговската конюнктура по поречието на Марица се променя след появата на два нови фактора – генуезците, които се установяват в Енос, и османците, които в края на XIV в. установяват пълен контрол над търговията по поречието на Марица.

Заклучението на дисертационния труд представлява систематизирано обобщение на изводите, оценките и наблюденията, до които е достигнала докторантката по всички структурни елементи от своето изложение в изпълнение на поставената главна цел и свързаните с нея изследователски задачи. Генералната констатация е, че „през XIII и XIV век поречието на река Марица е в центъра на всички събития и процеси, в които се преплитат интересите на България, Византия, Венеция, Латинската империя, Епирското деспотство, Никея, османците и Дубровник. Всички изброени страни се борят за политическо, икономическо или търговско влияние в региона, защото река Марица е портата към цяла Тракия, а оттам и към Европа.“ (200 стр.) Добро впечатление прави фактът, че заключението завършва с очертаване на бъдещите изследователски перспективи, изплували в резултат на някои пропуснати и недотам детайлно разгледани проблеми в хода на изложението. Това означава, че докт. Галина Гълъбова е уловила потенциала на дисертационната си тема, осмислила е нейната многоаспектност и с необходимата експертиза е очертала насоките при последващото ѝ проучване.

Достойнство на дисертационния труд са множеството приложения, които онагледяват и допълват текстово и най-вече визуално неговото съдържание. Сред тях особено се откроява богатият снимков материал на някои от възловите топоси по поречието на Марица, фотозаснети лично от докт. Галина Гълъбова в резултат на предприетото от нея пътуване по долината на реката, започнало от извора на Марица в Рила и завършило при долното течение на реката, при гр. Одрин и с. Орменио.

Авторефератът е съставен според изискванията и отразява коректно всички основни части от дисертацията. В съдържателно отношение посочените в автореферата приноси са коректно формулирани, отразяват обективно постиженията на докт. Галина Гълъбова и в своята съвкупност са показателни за значимостта на нейното изследване. Сред тях несъмнено се открояват следните:

- На основата на систематизацията и анализа на богат и разностранен изворов материал е направен за първи път историографски опит за цялостно изследване на ролята и значението на река Марица и нейната долина в историческите процеси и събития през XIII и XIV век.

- Обърнато е внимание на проникването и установяването на доминацията на Венеция и нейните търговци по долината на река Марица.

- Изготвени са множество карти, диаграми и таблици, с които не само се онагледяват резултатите от изследователския процес, но и някои от тях – най-вече ГИС картите представляват реален принос към историческата география за периода XIII-XIV в.

- Събраните и подредени сведения за монетосеченето и монетното обращение, както и за находките на венециански монети по долината на река Марица, допринасят за едно по-ясно разбиране на интензивните търговски контакти в региона.

По проблемите, засегнати в дисертационния труд, докторантката е реализирала 5 статии в реномирани издания, от които 4 публикувани (една

от тях в абстрактите на 24-я Международен конгрес по византология) и една под печат.

IV. Бележки и препоръки

Към представения дисертационен труд могат да бъдат отправени следните по-важни бележки и препоръки:

- От гледна точка на хронологическата прецизност и причинно-следствената обусловеност е по-добре параграф 3 („Венециански следи по долината на р. Марица през XIII в. Договорът от 1198 г. и *Partitio terrarum imperii Romaniae* от 1204 г.) на трета глава да се измести преди параграфа, посветен на Дубровник.
- Препоръчително е всички използвани в дисертацията извори да се цитират по техните последни и най-меродавни тексткритични издания;
- Основната препоръка към докт. Галина Гълъбова е да изпълни очертаните от самата нея в заключението изследователски перспективи и да продължи проучването си за района на Марица.

Така направените препоръки не нарушават по никакъв начин цялостното отлично впечатление от дисертационния труд. Изправени сме пред едно наистина качествено интердисциплинарно изследване, което е методологически издържано и засвидетелства уменията на докт. Галина Гълъбова, служейки си с изворите и историографията, да анализира, систематизира и обобщава историческите събития и процеси, което е в основата на занаята на историка..

Заключение

Предложеният ми за рецензиране дисертационен труд на тема „Пътища, войни, дипломация и търговия по долината на река Марица през

ХІІІ и ХІV век ” е оригинално и лично дело на докт. Галина Георгиева Гълъбова. Авторефератът е коректно съставен и оформен и представя обективно научните постижения и приноси. Публикациите отговарят на темата и съдържанието на дисертацията, която е изготвена в съответствие с изискванията за придобиване на образователната и научна степен “доктор” на ЗРАСРБ. Дисертационният труд има завършен вид и със своите постижения има приносно значение за проучването на пътно-комуникационната, военно-политическата и търговска история по поречието на р. Марица през ХІІІ – ХV в. Налице са необходимите основания да декларирам своята положителна оценка за дисертационното изследване на Галина Гълъбова. В заключение, с пълна убеденост гласувам „за“ и предлагам на уважаемото научно жури да присъди на Галина Георгиева Гълъбова образователната и научна степен „доктор“.

14.05.2024 г.

Изготвил рецензията:

/доц. д-р Димитър В. Димитров/

REVIEW

by Associate Professor, PhD, Dimitar Veselinov Dimitrov, Paisii University of Plovdiv Hilendarski", Faculty of Philosophy and History, on the dissertation of Galina Georgieva Galabova on:

"ROADS, WARS, DIPLOMACY AND TRADE ALONG THE MARITZA RIVER VALLEY IN THE 13th AND 14th CENTURIES"

for the award of PhD degree, professional field 2.2. History and Archaeology, scientific speciality "Medieval Bulgarian History".

This review has been prepared in accordance with Order No. 801/08.04.2024 of the Rector of the South-Western University "Neofit Rilski"-Blagoevgrad and on the basis of the following documents submitted by the doctoral candidate: dissertation; abstract; creative curriculum vitae, reference to the contributions in the dissertation; publications on the topic of the dissertation; report on the text authenticity check.

I. Brief biographical data about the PhD candidate

In 2010 Galina Georgieva Galabova graduated with a Bachelor's degree in Bulgarian Language and History, and in 2015 she obtained a Master's degree in professional field 2.2. History and Archaeology, at the Faculty of Philosophy and History of Plovdiv University "Paisii Hilendarski", in the master's program "History and Civilizations of the Old and New World". From 2019 to 2024 he is a full-time PhD student with scientific supervisor Assoc. Snezhanka Rakova-Marinkoeva at the Department of History at the Faculty of Law and History of Southwestern University "Neofit Rilski" - Blagoevgrad.

II. Relevance of the topic developed in the dissertation

The research presented by PhD student Galina Galabova fits into two major thematic areas. The first is more global and explores the interaction between human communities and the surrounding landscape diversity, of which rivers are an important part. Historically, all major events in the development of human civilisation have taken place along riverbanks. In this sense, the river should be perceived and studied not only as a hydrogeographical biotope, but also as an integral and integral factor in the evolution of the human communities living in its ecosystem. The constantly flowing waters shape the riverbed and the banks, and thereby shape the spatial-existential contours of civilizations and determine the rhythm of their daily, military-political, communication, economic and cultural-religious history. A comprehensive objective

reconstruction of the past therefore requires taking into account the role of water, and in particular rivers, which are the natural environment around which human societies emerge and develop. The second major thematic area corresponds to the study of the regional history of the Balkans, and in particular of the historical-geographical area of Thrace, an area of great civilizational value in different epochs, including the Middle Ages. Regional studies appear to be the key to a more thorough and objective study of events and processes, and are cleared of excessive insight into ethno-territorial and state-political issues, which are often interpreted on the basis of a priori anachronistic attitudes and accumulations. In the long list of works on Thrace, however, there is a distinct lack of studies of its history through the prism of its freshwater river wealth and its impact on civilizational foundations.

The dissertation of PhD student Galina Galabova comes to fill this hard-to-explain gap in medieval scholarship, fitting precisely into the intersection of the above two major thematic fields, by focusing her regional study of the history of late medieval Thrace on the valley of the river Maritza. The choice of the topic and the specification of its spatial and chronological scope are very well justified. On the one hand, the Maritza, the second largest river in Southeast Europe (after the Danube) and the main river of the Balkan Peninsula with a total length of about 530 km, was the internal communication aorta of Thrace. On the other hand, the thirteenth and fourteenth centuries were dotted with extremely fateful events, the development and dynamics of which repeatedly changed not only the regional conjuncture but also the overall geopolitical constellation in the European Southeast, as it turned out that the vector of change invariably followed the course of the largest river in Thrace. The topicality of the reviewed dissertation, conditioned by the specific thematic perspective, is also secured by the modern interdisciplinary approach followed with a well complete set of research methods that contribute to a more complete and thorough interpretation and reconstruction of the events and processes along the valley of the river Maritza in an attempt to highlight its place and significance in the overall historical picture of the European Southeast in the Late Middle Ages. The micro-thematic range of Galina Galabova's dissertation naturally interweaves issues related to political and economic history, historical geography, the history of communications and climate. Hence, the main research challenge in tackling such a topic - the need to search for and apply multidisciplinary approaches and tools for its adequate understanding and meaningful development. PhD student Galina Galabova has responded to this challenge by finding and using a very appropriate innovative tool in the face of geographic information systems (GIS) and digital spatial models.

II. Instrumenta studiorum - degree of knowledge of the source base and research in the thematic-chronological spectrum of the dissertation

PhD student Galina Galabova has managed to cover the domestic and foreign sources published in various publications in their genre diversity and to subject them to textual-critical, structural-content and comparative analysis in order to extract the information available in them about the communications, military campaigns, diplomatic missions and trade contacts along the valley of the river Maritza in the 13th - 14th centuries. To the rich set of written sources are added the archaeological and numismatic finds, which gives even greater factual density and convincing the study. The dissertation is thus provided with the necessary empirical material, which is a testimonial to the quality of the study and the observations and generalizations made in it. In addition to the solid base of primary sources, PhD student Galina Galabova also draws on numerous studies devoted to the political, military, traffic and economic history of the region during the period under consideration, showing skills in systematizing known scientific achievements, synthesizing scientific theses, highlighting and formulating problems. The dissertation also incorporates the latest developments and achievements in the field of historical geography through the major research projects *Tabula Imperi Byzantini*, whose sixth volume is devoted to Thrace, and especially the pilot project of the University of Sofia. Kliment Ohridski" - "Historical Geographical Information System of Thrace" (HGIS - Thrace), which in its multidisciplinary nature unites historical geography, history, archaeology, epigraphy, numismatics, demography, GIS and information technologies. An additional plus in this direction is the fact that Ph. Galina Galabova has conducted a field expedition along the river. Galabova conducted a field trip to the Maritsa River to get acquainted with the site of her research and to photograph some of its key topoi. The application of the direct observation method brings additional authenticity and validity to her research.

III. Structural-compositional framework and content of the dissertation

Structurally and compositionally, the dissertation "Roads, Wars, Diplomacy and Trade along the Maritza River Valley in the 13th and 14th Centuries" contains an introduction, three chapters and a conclusion, as well as illustrative material (7 diagrams, 11 maps and 4 tables). A bibliography of the sources and studies used is appended to the text. A separate appendix includes 41 photographs taken by Galina Galabova and another 7 taken from other sources. The total length of the dissertation is 251 pages.

The introduction contains all the necessary elements revealing the conceptual design, the subject of the research, the methodology, the time-space scope, the thesis aim, the main tasks,

the methods used and the compositional structure of the dissertation. The main aim of the dissertation is to trace the development of communications, military campaigns, diplomatic missions and trade operations along the Maritza River in the 13th and 14th centuries. In order to achieve this, PhD student G. Galabova has set herself three main tasks:

- The first task is to examine the most important roads crossing the Maritza River valley (main and secondary), trying to establish their route.
- The second task is to trace the changes in political boundaries and hostilities between the countries with interests in the Maritza valley.
- The third task is to reveal the economic and commercial activity along the Maritza.

It is noteworthy that all of the above tasks are embedded in the composition of the exposition as main structural-content components (chapters), which is indicative of how Galina Galabova has applied her research vision and how through it she has configured the meaning-logical cohesion of her dissertation.

Chapter One (pp. 26-67) of the study, "Roads along the Maritza River Valley," traces the road network in the Maritza basin and is divided into three subchapters. The first two deal with the main communication routes that cross the river valley, the Via Diagonalis and the Via Egnatia, while the third subchapter devotes space to the secondary roads. A good impression in this chapter is made by doc. Galabova's research approach, as well as the corresponding methodological tools. The data from the Roman period are examined, and through a comparative analysis of the sources the settlements along the river valley that lie on the Via Diagonalis are identified - from the Trajanov Gate pass, in the south, to the diversion of the road into the lower Maritza. The road stations and settlements are listed in sequence, and the distances between them are also indicated. The route of the road in the 13th and 14th centuries is then examined. The similarities and differences that have occurred as a result of the historical changes are sought, and an attempt is made to identify which settlements along the Maritza valley remained on the route of the main route and which of them disappeared over time. An identical approach has been taken when considering the other main road, the Via Egnatia, which makes a connection with the river downstream. The secondary roads in Antiquity and in the Late Middle Ages are then examined. A place is given to water and land communications in the section from Adrianople to Enos. The trans-Rhodopean routes that pass through settlements along the Maritza River are also traced. A particular plus in the development of this first chapter are the diagrams and maps that visualize the processes and complement the conclusions drawn. As a result of the comparative analysis carried out by PhD student G. Galabova found that unlike in Roman times, when the road stations along the Maritza River valley, part of the Via

Diagonalis, were 25, in the 13th century the number of stations was 18, and in the 14th century, after the Ottomans had established themselves in the Balkans and the region, the number of stations decreased even further to 12. The comparative interdisciplinary study reveals that some settlements disappeared completely or new ones were built in their place, in line with the historical changes brought about by the change of historical epochs and of power factors in the region. The largest towns along the Maritza River - Philippopolis, Adrianople and Dimotica - have proved to be the most resistant to the vicissitudes of time. The three ports on the Maritza River that are part of the Via Egnatia are Trajanopolis, Fere and Enos. The connection of the two main roads in the lower reaches of the river confirms the importance of the region in terms of communication, transport and trade. The lower reaches of the Maritza have a well-developed road network, with particularly intensive communications between Adrianople and Enos. The main conclusions reached as a result of the complex analysis of the collected and processed empirical material are that the Maritza River valley in the late medieval period continued to be part of a developed road communication zone, in which numerous roads joined, connecting the settlements located along it with the other cities in Thrace and contributing to the economic development of the region. It has also been argued that the road system in the Maritza basin was well used by the Ottomans, who used it to expand their conquest campaigns into the interior of the Balkans and also to conduct trade.

The second chapter, "Wars and Diplomacy in the Maritza Valley in the 13th and 14th Centuries" (68-143), is the most comprehensive in terms of its length and deals with the political changes in the region during the late Middle Ages, which occurred as a result of military campaigns and battles, the centre of which was always the Maritza Valley. Chronologically, this chapter is framed by two fundamental events that stand at its beginning and end - the Fourth Crusade and the Ottoman invasion in the second half of the 14th century. Compositionally, it is composed of 8 sub-chapters in which the dynamic transformations and the alternation of political supremacy in the region between Bulgaria, the Latin Empire, the Empire of Epirus and Nicaea, Byzantium and the Ottomans are presented through the optics of six key battles and the accompanying diplomatic negotiations, whose establishment in the Balkan Peninsula and in Europe began in 1352 with the battle of the fortress of Pythion on the Maritza. The decisive battle of Chernomen, which predetermined the fate of the Maritza Valley and Thrace, is a kind of poem to this chapter. The general conclusion reached at the end is that control of the area depended on who dominated the Maritza Valley with its communication and settlement capacity.

The third chapter, "Trade along the Maritza Valley in the Thirteenth and Fourteenth Centuries" (144- 193), is devoted to trade activity in the region during the late Middle Ages. Unlike the previous two chapters, where the source base is dominated by historical and chronicle evidence, here the reconstruction of events and processes is based on an analysis of official interstate documents of the period: chrisovuli and treaties concluded between Byzantium and foreign merchants, and between the Bulgarian kingdom and the Dubrovnik, Venetian and Genoese, respectively. Along with this, the data from archaeological and numismatic studies are also involved. This last chapter is divided into 7 subchapters, the first of which presents the general economic picture of the region, while the others trace the commercial activity of Venice and Dubrovnik along the Maritza valley, with special attention to coin circulation. As a result of this analysis, G. Galabova states that Venice, whose advance in the region began at the end of the 12th century, dominated noticeably during most of the 13th century, which is explained by the presence of the Latin Empire. Under Venetian tutelage, the Dubrovnikians also penetrated during this century. In the 14th century, the commercial situation along the Maritza changed after the emergence of two new factors - the Genoese, who settled in the harbor town of Enos, and the Ottomans, who at the end of the 14th century established full control over trade along the Maritza.

The conclusion of the dissertation is a systematized summary of the conclusions, evaluations and observations reached by the PhD candidate on all structural elements of her presentation in fulfillment of the main objective and related research tasks. The general finding is that "in the 13th and 14th centuries the Maritza River was at the centre of all events and processes in which the interests of Bulgaria, Byzantium, Venice, the Latin Empire, the Epirus Despotate, Nicaea, the Ottomans and Dubrovnik were intertwined. All of these countries were vying for political, economic or commercial influence in the region, because the Maritza River was the gateway to the whole of Thrace and hence to Europe" (p. 200). This means that the PhD candidate Galina Galabova has grasped the potential of her dissertation topic, has understood its multifaceted nature and with the necessary expertise has outlined the guidelines for its further study.

The merit of the dissertation is the numerous appendices that illustrate and complement its textual and especially visual content. Among them, the rich photographic material of some of the nodal topoi along the Maritza River, personally taken by PhD candidate Galina Galabova as a result of the journey she undertook along the river valley, starting from the source of the Maritza in Rila and ending at the lower reaches of the river, at the town of Edirne and the village of Ormenio.

The autoreferat has been compiled as required and correctly reflects all the main parts of the thesis. In terms of content, the contributions mentioned in the abstract are correctly formulated, reflect objectively the achievements of Ph. Galina Galabova and in their totality are indicative of the significance of her research. Among them the following undoubtedly stand out:

- On the basis of the systematization and analysis of rich and diversified source material, for the first time a historiographical attempt has been made to comprehensively study the role and significance of the Maritsa River and its valley in the historical processes and events of the 13th and 14th centuries.

- Attention has been paid to the penetration and establishment of the domination of Venice and its merchants along the Maritza valley.

- Numerous maps, diagrams and tables have been produced, which not only illustrate the results of the research process, but some of them - especially the GIS maps - represent a real contribution to historical geography for the period of the 13th-14th centuries.

- The information collected and arranged on coinage and coin circulation, as well as on the finds of Venetian coins along the Maritza valley, contributes to a clearer understanding of the intensive trade contacts in the region.

On the issues addressed in the thesis, the PhD student has realized 5 articles in reputable journals, 4 of them published (one of them in the abstracts of the 24th International Congress of Byzantine Studies) and one in print.

IV. Notes and recommendations

The following more important remarks and recommendations can be addressed to the presented dissertation:

- From the point of view of chronological precision and causal conditioning, paragraph 3 ('Venetian traces in the valley of the Maritza river in the 13th century. The Treaty of 1198 and the Partitio terrarum imperii Romaniae of 1204) of Chapter 3 should be moved before the paragraph on Dubrovnik.

- It is recommended that all primary sources used in the dissertation be cited by their latest and most authoritative textual-critical editions;

- The main recommendation to Ph. Galina Galabova is to fulfil the research perspectives outlined by herself in the conclusion and to continue her research on the Maritza region.

The recommendations thus made in no way detract from the overall excellent impression of the dissertation. We are faced with a truly qualitative interdisciplinary study that is

methodologically sound and testifies to the skills of PhD candidate Galina Galabova to work with the instrument studiorum of media studies.

Conclusion

The PhD thesis on "Roads, wars, diplomacy and trade along the Maritza River valley in the 13th and 14th centuries" is an original and personal work of Galina Georgieva Galabova. The abstract is correctly composed and formatted and presents objectively the scientific achievements and contributions. The publications correspond to the topic and the content of the dissertation, which is prepared in accordance with the requirements for the award of the educational and scientific degree of PhD. The dissertation has a complete form and with its achievements has contributed to the study of the road-communication, military-political and trade history along the river Maritza in the 13th - 15th centuries. There are the necessary grounds to declare my positive assessment of Galina Galabova's dissertation research. In conclusion, I vote "for" with full conviction and propose to the esteemed scientific jury to award Galina Georgieva Galabova the PhD degree.

14.05.2024:

/Assoc. Prof., PhD, Dimitar V. Dimitrov/